

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av kvarteret Storbommarna, Söderhamn

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av kvarteret Storbommarna, Söderhamn*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:59). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

02 September 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:59
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV KVARTERET STORBOMMARNÄ, SÖDERHAMN

Uppdragsgivare: Arkeologerna, Statens historiska museer, Box 114 84, Stockholm
(kontaktperson: Tomas Westberg, tomas.westberg@arkeologerna.com)

Område: Söderhamn **Prov nr:** 71579-71582 **Antal Prov:** 4

Dendrokronologiskt objekt: Kontext 235 (71579-71580) kontext 240 (71581-71582)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågad datering inom parantes)
71579	241	Tall	224; 3	Sp 80, Nära W	1856	1856-1858	(V 1856/57)
71580	242	Tall	78	Sp 43, ej W	1853	1853-1860	
71581	243	Tall	97; 3	Sp 77, W	1908	V 1908/09	
71582	244	Tall	134; 3	63, Nära W	1881	1881-1886	

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Kontext 235

Prov 71579-71580 dateras till **1856-1858** respektive **1853-1860**. Har de avverkats vid ett gemensamt tillfälle har detta skett någon gång **1856-1858**, möjligen vinterhalvåret 1856/57.

Kontext 240

Prov 71581 dateras till **vinterhalvåret 1908/09** och prov 71582 dateras till **1881-1886**.

De fyra proverna korrelerar inte inbördes, vilket tyder på att de inte är hämtade från ett och samma område eller bestånd. Prov 71579 korrelerar högt mot referensmaterial från såväl Dalarna och Gästrikland som Gotland och Småland. Det troliga torde ändå vara att virket kommer från Dalarna eller södra Norrland. Prov 71580 och 71582 korrelerar högst mot referensmaterial från Dalarna och har sitt ursprung där eller i angränsande östra landskap. Prov 71581 korrelerar mot en referenskronologi från Gotland. Dock är det inte troligt att det är provets ursprung, därför att den gotländska referenskronologin ofta ger utslag på fastlandssverige och att referensmaterialet är bristande från provets ålder i södra Norrland och Dalarna. Både prov 71581 och 71582 har visuella likheter med arkeologiskt material från Dalarna vilket tyder på att de båda träden växt i Dalarna eller södra Norrland.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891